

ЕЛИН ПЕЛИН

ЛИТЕРАТУРНИ БРОЖЕНИЯ

chitanka.info

Примитивният дух, който цареше в нашата литература допреди войната, беше тъй равен и спокоен, че малките брожения на повърхността оставаха почти незабележими. В европейската литература съществуваха и се бореха разни течения и школи. Символизмът бързо се разви, цъфна и вятърът разпръсна като пукнатото цветче на глухарчето неговите суhi, странни, хвъркати семена. Една след друга никнеха разноцветни декадентски школи. Техните възторжени представители искаха да наложат своето със стръвност и лудешка плодовитост, като учудваха и дразнеха с дързостта си спокойните пътници по утъпканите друмища.

Всички тия малки и частични въстания на творческата мисъл в чужбина не бяха успели да разтревожат еднообразието на нашата литература. Тя продължаваше да пее старите си блажени тропари и да се моли за дъжд в безнадеждната суша.

Българският писател, саморасъл, лишен от по-високо образование, непознаващ чужди езици, черпеше духовна храна и литературни познания изключително от руската книжнина, каквато можеше да се намери в Народната библиотека и в читалищата на по-големите провинциални градове. А там по традиция стояха старите руски писатели от времето на Жуковски, Пушкин, Гогол, Тургенев и Достоевски. Българският писател нямаше средства да си достави някои нови книги и автори и за новото можеше да получи бегли и откъслечни познания само от тълстите руски журнали.

Върху белетриста влияеха главно Успенски, Тургенев, Гогол и после Чехов. Но белетристиката като по-мъчен и по-сложен род произведение остана почти неразвита у нас.

Разказът и романът и до днес почти нямат видни представители.

Обаче влиянието на великите руски поети върху формата, съдържанието и сюжета и донейде върху настроението в нашата поезия беше решително. Първите стъпки на всички наши поети, даже и на тия, за които може да се каже, че имаха своя по-силна индивидуалност и оригиналност, бяха се по това класическо изработено направление.

Малките отклонения и привидната опозиция, която проявиха по-после някои от по-силните наши поети, се явиха повече като кокетство в поетическия жанр на тия писатели. Това бе по-скоро механическо, отколкото духовно влияние от брожението на Запад, отдето те бяха се

върнали след по-дълготрайно пребивание там и носеха още свежи впечатления. Но това влияние у тях остана чуждо, книжно, лишено от живот и непосредственост, формата и виртуозността замениха вдъхновението и топлината и полученото впечатление говореше за фалшивост.

Ала това бързо и рязко отскачане беше един явен признак, че бунтът на творческия дух, съзерцаващ непрогледните дълбини на нови хоризонти, беше размътил душата на българския писател... И той, възпитан в друго направление, вървял равно и безбурно, наслаждавайки се не на одобрение от страна на публика, която нямаше по-други разбирания от неговите, трябваше да изпита страхът пред мъката на ново прераждане, при което имаше риск да се яви изкалечен. Наистина, не може да се откаже, че се проявиха слабо и подражателно някои млади поети, които вече стояха съвсем под влиянието на по-големите западни модернисти. Беше се породило в нашата литература едно леко брожение, което голямата световна война завари без име и без значение.

Днес обаче, след великата трагедия, която преживя светът, човешкият дух, сътресен и недоволен, кипи неудовлетворен и иска друго нещо. Макар и неясни, желанията му, блужданията му са тревожни. Той вика, креши, проклина и сочи напред. Революционният вихър, който вълнува масите, еднакво вълнува мисълта на учения и на поета. Изкуството търси като никога пътища на обновление И рови навсякъде, за да намери източника на живата вода, та отново да се кръсти.

Тоя лудешки порив отива до страстност и чудачество. В големите европейски центрове Берлин, Париж, престолните градове на науката и мисълта, тия чудачества изпъкват особено рязко. В тия милионни центрове, дето хората живеят като в някои стихийни водовъртещи, които ежеминутно засилват бясното си въртение, дето дните и нощите се сливат в една змиеобразна лента от най-остри и пъстри впечатления, там всеки ден изпъкват в изкуството нови секти, ту от фанатизирани маниаци, които свещенодействуват като дервиши, ту от спекуланти на сензацията, ту от благородни и вдъхновени съзерцатели в лазурните глъбини на поезията.

Тоя кипеж праща вълните си като безжичен телеграф по всички страни и посоки и те докосват сърцата и на предопределените, и на

отречените.

Шумът на тия живи вълни от няколко години насам трепти и у нас, но при тия почти примитивни условия на нашия живот, при провинциалния дух на нашата столица, около която идилично пасат овцете, прикротени от цафарата на пастира, резонансът от тоя шум звучи много фалшиво.

На това ново брожение в изкуството и литературата у нас липсва избликът на непосредственост. Негова характерна особеност е сляпата подражателност, която от увлечение някъде избива на plagiat.

Между тия нови пропагандисти, на които във всеки случай липсва фанатизъм, има несъмнени таланти, но те, оковани от чаровете на големите маги, нямат сили да освободят себе си и да се явят под светлината на новото, такива, каквито са по своята корава българска природа.

Те не са се проявили още с нещо оригинално, крупно. Тяхната литература има микроскопичен и брошурен вид и носи повечето пропагандистичен характер.

Това ново течение, още много младо, не рои и няма своите анатомически подразделения, като на Запад. В неговата борба оръжието не му е продуктивността на неговия гений, а отрицанието. Чрез отрицанието на всичко то иска да наложи себе си и тук то е избрало най-лошия метод. При все това то не е без влияние. Подрастващите поколения го аплодират. То отговаря на техните настроения и прави форми от мъглата на тяхната неустановеност. Отрицанието, присъщо на времето, което преживяваме, им се нрави, защото това отрицание е странно — то е изобилно с надежди.

[Излиза във в. „Развигор“, г. I, бр. 8, 26 февруари 1921, с. 1.]

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.